

Dr. Kornidesz Mihály látogatása a JATE-n

Dr. Kornidesz Mihály, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a KB tudományos, közoktatási és kulturális osztályának vezetője november 27-én Szegeden tett látogatása során felkereste a József Attila Tudományegyetemet. A Központi Bizottság osztályvezetőjét dr. Antalffy György rektor tájékoztatta a tudományegyetemünkön végzett oktató-nevelő és tudományos munkáról. A vendég ellátogatott az egyetem pedagógiai tanszé-

kére, ahol dr. Ágoston György tanszékvezető egyetemi tanár adott tájékoztatást a tanszék tevékenységéről, elmondva, hogy a nappali tagozatos hallgatók oktatása mellett jelentős eredményeket érnek el a levelező tagozatos képzésben és a tudományos munkában is. A beszélgetés során szó esett a kutatómunkának az oktatásügyben továbbfejlesztését célzó aktuális témáiról a legújabb eredményekről és módszerekről.

Elismerés

Dr. Kedvess György egyetemi tanár, a Szegedi Orvostudományi Egyetem Gyógyszertechonológiai Intézete igazgatója több évtizedes tudományos, oktatói, szakmai és közéleti munkássága elismeréseként a „Kazay Endre” kitüntető emlékéremet vette át, a Magyar Gyógyszerészeti Társaság legutóbbi ünnepi közgyűlésén.

Szovjet vendég

November 27-én Szegedre érkezett G. Volkov, a Szovjetunió Kommunista Pártja Kommunizmus című elméleti folyóiratának rovatvezetője. Szegedi látogatása során felkereste a József Attila Tudományegyetem Filozófiai tanszékét, és eszmecsere folytatólag egyetemünk oktatóival.

Konferencia a gyermekek nyelvéről

A gyermek nyelve mindenkit érdekel. Aki „gyakorló” apa vagy anya önkéntelenül a gyermeknyelv kutatója lesz — ha csak néhány évre is. Rengeteg érdekességet nyújt az igazán tudományos kutatás is. Néhány évtizeddel ezelőtt egy új tudományág keletkezett magának helyet: a pszicholingvisztika. Ezen belül a gyermeknyelv kutatása már annyi eredménnyel büszkélkedhet, hogy megérett az idő tudományos konferencia rendezésére.

A Magyar Tudományos Akadémia elhatározta, hogy évente egy napot a gyermeknyelvnek szentel, és konferenciát rendez Szegeden. A szervezéssel a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola orosz tanszékét bízták meg.

Az I. Gyermekegyetemi Konferenciát november 20-án rendezték Szegeden. A megnyitót beszédet dr. Moholi Károly, a Főiskola főigazgatója mondott. Szépe György szakmai vezetőjében a kutatások viszonylagos lemaradásáról beszélt. Arról, hogy nincs szakmai közvélemény, a kutatók elszigetelten dolgoznak,

így eredményeik nem nagyon hatnak a további munkára. Többek között ezen is próbálnak segíteni a szakma művelőinek találkozásával, a konferenciával. A délelőtti plenáris előadásokon két magyar pszichológus, valamint Mikes Melánia úvidéki nyelvész és egy szovjet kutató, A. R. Balajan tartott előadást, majd vita következett.

Délután csoportra oszlottak a résztvevők. Az egyik szekció az ontogenetikus nyelvféjlődéssel, a másik az alkalmazott gyermeknyelv kérdéseivel foglalkozott. Főleg pedagógusok és nyelvészek foglalták össze kutatásaik eredményét. Nagy vitát váltott ki Lengyel Zsolt, főiskolai tanár előadása, a hangtani rendszer fejlődésének néhány kérdéséről. Kiragadott példákon keresztül arra próbált meg rámutatni, hogy a gyermeknyelv a felnőttek nyelvénél nem „kicsinyített mása”, vannak olyan jelenségek, amelyek felnőtt korra eltűnnek, sőt egyáltalán nem is jelentkeznek a gyermekkor után. (A konferencián — a pszicholingvisztika rövid múltja miatt

— kisebb kommunikációs nehézségek merültek fel a nagyrészt nyelvész résztvevők és az egyes pszichológus előadók között. Az ilyen találkozások a szakmai „tolvajnyelv” alakulását is elősegítik.)

Szépe György zárszavában sikeresnek értékelte a konferenciát. Elmondta, jó lenne, ha a résztvevők itt kialakult baráti, szakmai kapcsolatait továbbra is megmaradnának, és jövőre mindenki ismét el tudna jönni. Terv a kapcsolatfelvételt a Bécsi Egyetemmel és a Genfi Pszichológiai Körrrel, a jövő évben résztvevőkre is számítanak. A jugoszláv és szovjet kutatókkal eddig kiegészített együttműködést feltétlenül szeretnék bővíteni. A Romániában, Csehszlovákiában folyó kutatások pedig azért érdekesek számunkra, mert a két nyelvűség kérdéseivel foglalkozó tanulmányok nagy részében magyar—szlovák vagy magyar—román nyelvekről van szó. Szeretnék, ha az ezekben az országokban élő kutatókkal is rendszeres kapcsolatot tudnánk teremteni.

M. K.

Kérdőjelek és felkiáltójelek

Amikor októberi első lapszámunkban a fenti címmel közlítettük Lehoczy Pál vitaindítóját, azt gondoltuk, végre fórumot kaptak mindazok, akiknek véleményük van a KISZ-ről. A vitaindító izgalmas volt, mert több oldalról, több szempontból vizsgálta ezt a közösségi formát, több kérdést vetett föl, s számos — a szervezetet, a tagságot, a vezetőséget érintő — olyan mozzanatra hívta fel a figyelmet, amelyekről lehet és kell is vitatkozni, amelyekkel kapcsolatban nem haszontalan a gondolatcsere.

Ez a gondolatcsere azonban — valójában! — nem valósult meg, illetve lapunk hasábjain csupán néhány ember adta közre véleményét. Így a szó igazi értelmében vett vita nem jött — nem jöhetett — létre. Ha ennek okait kutatjuk, akkor mindenekelőtt arra a — miért is tagadnánk? — lassan közismert tényre kell utalnunk, hogy a „Szegedi Egyetem”-et az egyetemisták egy része nem olvassa rendszeresen. (Bizonyára szerénytelenségnek tűnik, de ki kell mondanunk: nem csupán a lap színvonala miatt. A „prekonceptió alapuló fenntartást” — ezt már többször leírtuk — csak közösen tudjuk megszüntetni!) Ugyanakkor tudomásunk van arról is, hogy kisebb közösségekben, csoportokban nem maradt hatástalan a vitaindító és a hozzá kapcsolódó cikksorozat. Például a SZOTEATRUM POLITIKUM Yóruma is foglalkozott a felvetett kérdésekkel, ha nem is olyan nagy nyilvánosság előtt, mint amit egy lap olvasótáborra jelenthet. Az utóbbi szerkesztőségi ülésen lapunk külső munkatársai elmondták, hogy tapasztalataik szerint spontán szerveződésű kisebb közösségekben is „tovább élt” a KISZ-vita.

Ezt igen örvendetesnek tartjuk, azt azonban már kevésbé, hogy

ezekből a továbbgyűrűző kisebb nyilvánosságú vitákból nem volt alkalmunk semmit sem közölni. Ez a tény, önmagában, a szerkesztőség azon véleményét látszik igazolni, amelyet egyrészt abban a bizonyos „névtelenség”-jelenségben próbáltunk megfogalmazni, másrészt pedig a KISZ-vitához kapcsolódó szerkesztőségi cikkben.

Szeretnénk hinni, hogy mindez nem így van, s ezt nemcsak Lehoczy Pál vitaindítója erősíti, hanem az a néhány hozzászólás, amit alkalmunk volt közölni. Ugyanakkor bizonyosak vagyunk, abban is, hogy a közölt vitacikkek nem érintettek — minden fontos problémát, vagy ha igen, hibájuk is éppen ez volt: megmaradtak a jelenségek fölvetésénél, de nem hatoltak mélyebbre, a lényegig. Pedig e feladat elvégzésének aktíválását némeszak a kétségtelen tény jelenti, hogy a KISZ-élet mostani formájával baj van, hanem a közelgő KISZ-kongresszus is, amellyel kapcsolatban az egyik legfontosabb tevékenység a mozgalmi munka értékelése, a közösségi és az egyéni munka kritikája. Nyilvánvaló, ezek az értékelések — melyek most még váratnak magukra — elkészülnek majd, de egy-egy alapszervezeti, intézményi vezetőség hivatalos állásfoglalásába bújva csökken az egyéni felelősségvállalás súlya, s valószínűleg ezzel egyenes arányban zsugorodnak össze a vélt vagy valós problémák.

Mindezzel szembesítve azt a tény, hogy igazi vita nem alakult ki a kérdő- és a felkiáltójelekről, aggodalmunknak adunk hangot. A továbbiakban nem akarjuk erőszakolni a vitát, a lap hasábjain — szűkebb közösségekben bizonyára eredményesebb lehet. Ez azonban nem jelenti azt, hogy elzárkózunk a vitaanyagok közlésétől a következő félévben.

Együttműködési szerződés

November 24-én — a József Attila Tudományegyetem és a Dél-magyarországi Magas- és Mélyépitő Vállalat állami- és társadalmi vezetőségének képviselői jelenlétében — együttműködési szerződést írtak alá a két intézmény KISZ-vezetői.

A szerződés értelmében a József Attila Tudományegyetem KISZ-szervezete segítséget nyújt a DELEP vállalat KISZ-eseinek a mozgalmi munka politikai, tudományos és kulturális területén, és szorgalmazza az alapszervezetek közötti közvetlen kapcsolatfelvételt. A DELEP vállalat a jövőben hatékonyabban támogatni fogja a JATE nemzetközi építőféltáborának megszervezését és lebonyolítását, valamint szakmai segítséget nyújt a tudományegyetem ifjúsági létesítményeinek karbantartásához.

Az együttműködési szerződés keretjébe az abban foglaltak megvalósítását a bizottságok titkárai felváltva tartják, s meghatározzák a további tennivalókat.

JUBILEUMI HANGVERSENY

A József Attila Tudományegyetem Közművelődési Bizottsága december 7-én 11 órakor korushangversenyt rendezett az egyetem aulájában a Szegedi Egyetemi Enekkar fennállásának 55. évfordulója tiszteletére.

A hangversenyen közreműködött a jubiláló kórus, a Budapesti Műszaki Egyetem Kamarakórusa és a Hódmezővásárhelyi Varosi Kórus, valamint Bárdy Sándor, dr. Szűcs István, dr. Zámbo Géza, Kerényiné Varjasi Ida, Varjasi Gyula, Szecsi Eva és Szecsi István előadóművészek. Zongorán kísért Tóth Edit, Jamborné Raffa Eva, Fekete Mária és Bottkáné Egető Mária.

Délután a régi és mai dalosok zártkörű találkozásán vettek részt a tudományegyetem KISZ-klubjában.

VINKLER LÁSZLÓ

Vinkler László tragikus hirtelenséggel elment közülünk. A fájdalom, a megdöbbenes üli meg szívünket. Szerettük, tiszteltük, feltekintettünk Szeged legjelentősebb festőjére. A Tanárképző Főiskola Rajz és Művészettörténeti Tanszékének létrehozója, alapítója volt, a rajztanárok és jóképességű festők egész sorát nevelte fel, látta el életreszóló tanácsokkal.

Vinkler László a legnehezebben megközelíthető festők közé tartozik. Mindenki elismeri művészi kultúráját és mesterségbeli felkészültségét, de sokan kétkedve fordultak el szerető tevékenységétől. Ha azonban kissé figyelmeztetünk megünnív végig pályáján, fel lehet fedezni a következetes harcot, úgynevezett „útkeveséseiben”. Azok közé tartozik, akik a maguk emberi útjának, mind újabb élettartalmakkal telítődő a régebbinek ellentmondó, majd az ismét felemelő mozgásának kifejezését tartják lényegessé. Valójában nem is áll olyan elszigetelten ezzel a belülről kényszerű feladattal, hiszen ha csak a magyar művészettörténetben nézzük végig ebben az évszázadban, igen sok mesternek voltak „korszakai”, amelyek bizony stílusis ellentétekben is kifejezést jutottak. Szerencsésebb az a múlt századi festő nemzedék, vagy a jelen kornak néhány alakja, akik megtalálták a maguk nyelvét, nem viaskodva a kifejezés formáinak sok lehetőségén, életük végéig problémamentesen dolgoznak. Minden művész beleszületik egy szituációba, beletanul egy iskolába: ez a szituáció esetleg egybeesik a kor lényeges tartalmával, tartalmazhatja a történelmi irányzatot, de ellentét-

ben állhat vele. A művész, ha művész át kell, hogy hassa saját sorsát, a történelem szélesebb mozgásának ritmusával.

Neki távolról sem adatott meg az „egység, élete újabb szituációk felé sodródott, egyéni és társadalmi sorsfordulók között próbált helytállni. Ebben a küzdelemben mégis megtartani a fejlődés szerves, belső szükségéből épülő rendjét; ez volt az igazi feladata. Megtudta-e oldani? Madách is csak biztatást adott, megoldást nem tudott ő sem. Voltaire, Goethe is az utolsó szó jogán javasolt megoldást, de ezt már harcán túlnak feltételezte.

Vinkler művészi világa a pedagógiai tevékenységgel szinkronban állt. Művészete Szeged — Délmagyarország avangárdja, Nagy Péter-i módon ablakot vágott a 20. századi európai törekvéseknek, az Alföld kellős közepén. Általa ismerte meg a főiskolai hallgatóság, a fiatal művészgeneráció Van Gogh, Cézanne, Gauguin, Picasso, Braque, Matisse stb., a korszerű művészet nagy pilléreit. A vizuális nevelésben a legfontosabb elve a személyiség tiszteletben tartásával a művészi önkifejezés sokféle útját, lehetőségeit tárta a hallgatóság elé. A természet renaissance ábrázolásától az absztrakcióig minden fokozatát ismerje meg alkotó módon a tanárjelölt, és e széles skála ismeretében találjon önmagára, fejlődése nyitott legyen!

A művész — tanár generációk százaival szívében, lelkében Vinkler László a művész, a tudós és a pedagógus munkássága hatása kitörölhetetlenül élni fog.

Emlékét megőrizzük.

CS. PATAJ MIHÁLY

DR. RÉDEI LÁSZLÓ

Tudtuk, hogy betegsége súlyosra fordult, mégis biztunk felépülésében. Az utolsó hónapokig tapasztaltuk, hogy az elerőlenedő testben a tudomány szenvedélyes szeretete változatlan lánggal lobog. Innen fakadt az irracionális reménykedés, hogy a szellem ereje még sokáig éltetni fogja, hogy megoldja a tőle megszokott szívóssággal és — ez a helyes szó — gyöngédséggel vizsgált csoportméleti problémát, s talán még új témához is kezd.

Nem így történt. Még megérte nyolcvanadik születésnapját, s fogadhatta az országos megbecsülés, a tanítványok szeretete külső jeleit. Az anyag törvényei azonban győzedelmeskedtek. 1980. november 21-én jött a leújtó hír: Rédei László nincs többé.

Személyében az egyetem régi, nagy, legendás hírű professzorának egyikét veszítettük el. Hajdani hallgatói őrzik szavait, mozdulatait; a kiemelkedőre tudományával, az átlagdiákra egyéniségével hatott. Előadásainak felejthetetlen zamata volt. Lassan beszélt, egyszerű-egyszerű iróniával kommentálva saját mondatait. Lehetett ezeket az előadásokat nem érteni, hiszen mélyek, tömörök voltak; lehetetlen volt azonban nem szeretni.

Most, amikor búcsút veszünk tőle, idézzük fel életútjának néhány állomását. 1900-ban született. Matematikai tehetségére már középiskolás korában felhívták. Középszkolai tanár lett; ezen a pályán közel két évtizedet át működött. Eközben vált az algebrai számelmélet nemzetközi tekintélyű tudóssá, aki végül 1940-ben, az akkor újjászervezett szegedi egyetemen kapott katedrát. Itt kezdte meg absztrakt algebrai vizsgálatait, melyekkel a néhány év alatt a semmiből létrejött hazai absztrakt algebrai iskola megalapítójává vált. A magyar algebraisták mindegyike — közvetlenül vagy közvetve — az ő tanítványa, vagy legalábbis az ő 1954-ben magyar nyelven megjelent hatalmas algebra-könyvéből szívta magába a tudomány alapjait. Ez a könyvet csakhamar lefordították német, majd angol nyelvre. Ezeken a nyelveken jelent meg másik nagy műve a geometria alapjairól, majd két, speciális algebrai kérdéssel foglalkozó monográfiája is.

Rédei László kutatói arculatára egyrészt néhány nagy téma

teljességre törekvő, kimerítő vizsgálata volt jellemző, másrészt pedig az a hatodik érzék, mellyel jelentéktelennek, más esetekben pedig kimerültnek látszó problémákat felelt, életet lehelve beléjük. Ilyen félbehagyott nagy probléma volt a véges egyszerű csoportok leírása, amelyre mintegy negyven évi szünet után Rédeinek egy 1950-ben megjelent cikke fordította ismét a matematikusok figyelmét. Most harminc évvel később, a véges egyszerű csoportok „térképéről” eltűnőben vannak a fehér foltok: e „térképre” az utolsó vonásokat rajzolták a kutatók.

Rédei László Szegeden töltötte legtermékenyebb évtizedeit. 1967-ben költözött Budapestre, ahol a Matematikai Kutató Intézet algebrai osztályát vezette nyugalomba vonulásáig. A nyugalom azonban nem pihenést jelentett számára; hanem lehetőséget, hogy ideje nagy részét kutatására fordítsa. Egyetemünk továbbra is magáénak tekintette, s ő sem szakadt el az Egyetemről, melynek tanácsa a József Attila Emlékremmel tüntette ki, majd 1971-ben tiszteletbeli doktorát fogadta. Ezután is többször járt Szegeden a nyári algebrai konferenciák vendégeként.

Eredményes munkásságát számos kitüntetéssel becsülték meg az arra illetékes testületek. 1940-ben megkapta a Könyv Gyula Emlékremet, az akkori idők legmagasabb matematikai elismerését, 1949-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, 1955-ben pedig rendes tagja lett. 1962-ben tagjai közé választotta a Leopoldina Német Természtudományi Akadémia. Két ízben kapott Kossuth-díjat, megkapta a Munkaérdemrend arany fokozatát, nyolcvanadik születésnapján pedig a Szocialista Magyarorszáért Erdeméremmel tüntették ki.

Rédei professzor egyszerű, bölcs ember volt. Öszintén örült munkája megbecsülésének, de sohasem a kitüntetés vágya hevíttette. Hajtóereje egy élethosszig tartó nagy emberi érzés volt, a tudomány szenvedélyes szeretete, mely tizennégy éves kamazs korában lobbant benne lángra egy kisvárosi utcáson, ahol egy vázlatos pillanatban önmaga számára felfedezte — újra felfedezte — Moivre nevezetes törvényét.

DR. CSÁKÁNY BÉLA